

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci rozhodl samosoudkyní Mgr. Karolínou Tylovou, LL.M. ve věci

žalobce : X, narozený dne X
bytem X

proti

žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 376/1, 128 00 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 27. 9. 2022, č. j. MPSV-2022/173240-917,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobce se domáhá zrušení shora uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo zamítnuto jeho odvolání a potvrzeno rozhodnutí Úřadu práce ČR - krajské pobočky v Liberci (dále jen „úřad práce“) ze dne 2. 9. 2022, č. j. 38105/2022/JNN, kterým úřad práce nepřiznal žalobci dávku mimořádné okamžité pomoci z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví.
2. Žalobce podal dne 30. 8. 2022 žádost o dávku mimořádné okamžité pomoci z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví, v níž konstatoval, že byl sankčně vyřazen z evidence úřadu práce, nemá našetřené žádné finanční prostředky a nemůže tudíž nakupovat potraviny. V potravinové bance byl rovněž odmítnut. V prohlášení o celkových majetkových poměrech uvedl, že nevlastní žádný nemovitý ani movitý majetek, disponuje finančními prostředky ve výši 1 589, 05 Kč a dlouhodobě nemá žádný příjem.
3. Úřad práce do spisové dokumentace zahrnul čtyři výpisy z účtu žalobce za měsíce duben, květen, červen a červenec, protokol o ústním jednání ze dne 30. 8. 2022 a dva standardizované záznamy sociálního pracovníka Magistrátu města Jablonec nad Nisou ze dne 14. 4. 2022 a 11. 5. 2022 z žalobcovy návštěvy potravinové banky.
4. Rozhodnutím ze dne 2. 9. 2022 úřad práce žádost žalobce zamítl. Konstatoval, že žalobce nelze považovat za osobu v hmotné nouzi. Své závěry opíral zejména o skutečnost, že žalobce sice v minulosti žádal o zprostředkování zaměstnání, bez omluvy se však nedostavil na úřad práce ve stanoveném termínu. Tato situace se pravidelně opakuje po dobu, kdy je žalobce veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Došlo proto k sankčnímu vyřazení žalobce z evidence uchazečů o zaměstnání. Dle úřadu práce žalobce neprojevuje snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním a nespolupracuje při hledání zaměstnání. Úřad práce dále zmínil, že žalobce žije v domě svého otce, kde jsou dvě bytové jednotky, a na účtu disponoval částkou 15 000 Kč, kterou účelově převedl na účet svého otce.
5. V odvolání ze dne 12. 9. 2022 žalobce namítal, že mu nebyla poskytnuta pomoc v potravinové bance ani u spolku Naděje. K odvolání žalobce přezkoumal prvostupňové rozhodnutí žalovaný. Na základě spisové dokumentace měl žalovaný za prokázané, že žalobce dlouhodobě a opakovaně neplní povinnosti uchazeče o zaměstnání a tím se vlastní vinou a pravděpodobně záměrně dostává do situace, aby mohl čerpat státní podporu určenou osobám sociálně slabším. Žalobce, i když je úměrně věku zdravý, není ochoten vyvinout jakoukoli snahu zlepšit vlastním přičiněním svou sociální situaci. Odmítá veškerá zaměstnání s tím, že je ochoten pracovat jen v úzkém oboru, který vystudoval. S ohledem na to, že žalobce bydlí v rodinném domě svého otce, kde jsou dvě bytové jednotky, posuzoval žalovaný v širších souvislostech využívání tohoto majetku tak, že je umožněno osobou blízkou ve smyslu § 15 odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“). Žalovaný uzavřel, že základní podmínkou, aby byl žadatel považován za osobu v hmotné nouzi, je předpoklad aktivity v rámci pracovního trhu nebo v rámci služeb zaměstnanosti. S odkazem na § 3 odst. 1 písm. a) a c) zákona o pomoci v hmotné nouzi uvedl, že osobou v hmotné nouzi není osoba prokazatelně neprojevující dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním.

6. Žalobce v žalobě předně nesouhlasil s tvrzením žalovaného, podle něhož nespolečně pracoval s úřadem práce při hledání zaměstnání. Tvrdil, že se na práci ptal stovek zaměstnavatelů a nikdy neodmítl žádnou doporučenku do zaměstnání. Podle žalobce však žádný zaměstnavatel na Liberecku nezaměstná více jak padesátiletého zaměstnance bez patřičné praxe v oboru. Žalobce přitom aktivně každý týden volal třem zaměstnavatelům a pokoušel se svou situaci řešit.
7. Žalobce dále namítal, že svou situaci řešil i se sociálními pracovníky obce. Dvakrát navštívil potravinovou banku, kde obdržel potraviny. Jejich množství a kvalita však neodpovídala jeho požadavkům. Žalobce podrobně popisoval druhou návštěvu potravinové banky, při níž měl být odmítnut z důvodu nedostatečné kapacity. Obdobného odmítnutí se dočkal i ve spolku Naděje. Důvody odmítnutí pak navrhoval prokázat výsledkem správkyně potravinové banky a sociálních pracovníků spolku Naděje.
8. Za nepravdivé označil rovněž tvrzení, že účelově nakládal s peněžními prostředky, když před podáním žádosti převedl 15 000 Kč na účet svého otce. V této souvislosti odkazoval na čestná prohlášení svého otce, podle kterých se jednalo o umoření dluhu na nájemném za roky 2004 a 2005. Obě čestná prohlášení přiložil k žalobě. Podle žalobce žalovaný ve vztahu k uvedené transakci nesprávně posuzoval rozhodné období ve smyslu § 10 odst. 5 zákon o pomoci v hmotné nouzi, neboť tato transakce proběhla v měsíci dubnu.
9. V dalším žalobním bodu se žalobce věnoval povaze svého ubytování. Uváděl, že sice bydlí u svého otce, nicméně na nájemném mu dluží přes 300 000 Kč, neboť mu nebyl v roce 2016 přiznán doplatek na bydlení.
10. Ze všech uvedených důvodů žalobce požadoval zrušení napadeného rozhodnutí.
11. Žalovaný v písemném vyjádření k žalobě v podstatě zopakoval argumentaci obsaženou v napadeném rozhodnutí. Doplnil pouze, že žalobce o dávku mimořádné okamžité pomoci žádá pravidelně a v reakci na nepřiznání této dávky účelově manipuluje své sociální a majetkové poměry, aby formálně splnil podmínky nároku při příštím podání žádosti o dávku. Žalovaný proto navrhoval, aby soud žalobu jako nedůvodnou zamítnul.
12. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí a řízení jeho vydání předcházející v řízení dle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), v rozsahu a mezích uplatněných žalobních námitek, vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, v souladu s § 75 odst. 1, odst. 2 s. ř. s.
13. V nyní posuzované věci nebyla žalobci přiznána dávka mimořádné okamžité pomoci, jenž je podle § 4 odst. 1 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi dávkou v systému pomoci v hmotné nouzi a představuje provedení v čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod zaručeného práva každého, kdo je v hmotné nouzi, na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.
14. Podle § 2 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi *„Osoba se nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných*

osob a) po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí (§ 24), nebo b) dosahuje sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí podle § 4 odst. 1 písm. a) částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení (§ 34) a služeb s bydlením bezprostředně spojených (dále jen „odůvodněné náklady na bydlení“), přičemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejích základních životních podmínek je tak vážně ohroženo.“

15. Podle § 2 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi „Osoba se považuje za osobu v hmotné nouzi též, jestliže nesplňuje podmínky uvedené v odstavci 2, avšak s přihlédnutím k jejím příjmům, celkovým sociálním a majetkovým poměrům jí hrozí vážná újma na zdraví.“
16. Podle § 3 odst. 1 písm. a) téhož zákona není osobou v hmotné nouzi osoba, která „není v pracovním nebo obdobném vztahu, popřípadě nevykonává tyto vztahy alespoň v rozsahu 20 hodin měsíčně, ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, popřípadě osoba, která je v pracovním nebo obdobném vztahu, ale nemá z těchto vztahů v rozhodném období příjem.“
17. Podle písm. c) téhož ustanovení není osobou v hmotné nouzi také osoba, „která prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním (§ 11).“
18. Podle § 11 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi se zvýšením příjmu vlastním přičiněním rozumí zvýšení příjmu „řádným uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo jiným využitím majetku nebo vlastní prací.“
19. Podle § 12 odst. 2 písm. a) téhož zákona se za projevenou snahu o zvýšení příjmu vlastní prací považuje „prokázaná vlastní snaha o zvýšení příjmu z výdělečné činnosti ve smyslu odstavce 1, zejména aktivní součinnosti s krajskou pobočkou Úřadu práce ve spojitosti s evidencí uchazečů o zaměstnání, využitím služeb agentur práce, inzerce, nabídek výdělečné činnosti prostřednictvím internetu a korespondence se zaměstnavateli.“
20. Podle § 36 odst. 1 písm. a) téhož zákona má nárok na mimořádnou okamžitou pomoc osoba uvedená v § 2 odst. 3.
21. Ustanovení § 2 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi vymezuje případy, kdy se osoba nachází v hmotné nouzi. Podle § 2 odst. 3 téhož zákona pak platí, že se osoba považuje za osobu v hmotné nouzi též, jestliže nesplňuje podmínky uvedené v odstavci 2, avšak s přihlédnutím k jejím příjmům, celkovým sociálním a majetkovým poměrům jí hrozí vážná újma na zdraví. Jak vyplývá z jazykového, logického a systematického výkladu citovaných ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi, v případě hrozící vážné újmy na zdraví orgán pomoci v hmotné nouzi neposuzuje, zda je osoba žádající o dávku v hmotné nouzi osobou v hmotné nouzi ve smyslu § 2 odst. 2 téhož zákona, neboť tuto podmínku osoba pro získání mimořádné okamžité pomoci z tohoto důvodu splňovat nemusí. Na druhé straně ovšem i zde zákon uvádí, že to, zda osobě hrozí vážná újma na zdraví, je zapotřebí posuzovat „s přihlédnutím k jejím příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům“ (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 6. 2013, č. j. 3 Ads 93/2012-48).

22. Zákon o pomoci v hmotné nouzi vychází z premisy, že před přiznáním dávky je osoba v obtížné sociální situaci vždy povinna vyčerpat všechny možnosti ke zlepšení své situace a ke zvýšení příjmu vlastním přičiněním. Konkrétní projev této premisy je pak obsažen v § 3 odst. 1 písm. c) téhož zákona, podle kterého není v hmotné nouzi osoba, která „*prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním (§ 11)*“, nestanoví-li zákon jinak (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 5. 2019, č. j. 6 Ads 340/2018-53).
23. Nejvyšší správní soud dále v rozsudku ze dne 16. 2. 2022, č. j. 10 Ads 28/2020-38, konstatoval, že „*zvýšením příjmu vlastním přičiněním se rozumí taktéž zvýšení příjmu vlastní prací [§ 11 odst. 2 písm. c) téhož zákona]. Jako možnost zvýšení příjmu vlastní prací správní orgán posuzuje započítí výdělečné činnosti u osoby nepracující, zvýšení rozsahu a intenzity výdělečné činnosti nebo možnost vykonávat lépe placenou výdělečnou činnost (§ 12 odst. 1 téhož zákona). Aktivní součinnost s úřadem práce se považuje za projevenou snahu o zvýšení příjmu vlastní prací [§ 12 odst. 2 písm. a) téhož zákona]. Obecně lze předpokládat, že osoba je součinná při zprostředkování zaměstnání již tím, že je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání.*“
24. Ve zdejším soudem přezkoumávané věci sám žalobce v žádosti potvrdil, že byl z evidence uchazečů o zaměstnání sankčně vyloučen. Ze záznamu sociálního pracovníka Městského úřadu Jablonec nad Nisou ze dne 14. 4. 2022 je zřejmé, že žalobce je osobou mnohokrát sankčně vyřazenou a pomoc při hledání zaměstnání odmítá. Z obdobného záznamu ze dne 11. 5. 2022 vyplývá, že důvodem sankčního vyřazení žalobce je skutečnost, že nabízenou práci považuje za podřadnou, a proto ji odmítá vykonávat. V tomto záznamu je rovněž uvedeno, že žalobce žije ve společné domácnosti se svým otcem, který pobírá starobní důchod. Sám žalobce pak pobírá příspěvek na živobytí. Vyplácení příspěvku na živobytí lze ověřit z výpisů ze žalobcova účtu vložených do spisu.
25. Pokud žalobce v žalobě namítal, že po celou dobu svého sankčního vyřazení volal třem zaměstnavatelům a situaci se pokoušel řešit, pak soud jeho argumentaci shledává zcela obecnou a ničím nepodloženou. Stejným způsobem hodnotí i tvrzení, že žádný zaměstnavatel na Liberecku žalobce nezaměstná. S ohledem na výše uvedené informace obsažené ve správním spise soud žalobcovu tvrzení o aktivní spolupráci s Úřadem práce a snaze sehnat stálé zaměstnání neuvěřil. Informace vyplývající ze spisového materiálu ostatně žalobce nijak konkrétně nerozporoval. Nevyjádřil se ani k tomu, proč měl být opakovaně sankčně vyloučen z evidence uchazečů o zaměstnání. Lze proto uzavřít, že správní orgány nepochybily, pokud žalobce shledaly *osobou, která prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi*. Tuto žalobní námitku proto soud hodnotil jako nedůvodnou.
26. Namítal-li žalobce, že svou situaci aktivně řešil se sociálními pracovníky a navštěvoval potravinovou banku, pak soud konstatuje, že takové jednání v žádném případě nelze hodnotit jako dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním ve smyslu § 11 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Soud zdůrazňuje, že hlavním důvodem nepřiznání dávky je skutečnost, že se žalobce aktivně nesnaží svou situaci zlepšit prací. Jak již bylo uvedeno výše, tato dostatečná snaha spočívá v *prokázané*

vlastní snaze o zvýšení příjmu z výdělečné činnosti ..., zejména aktivní součinností s krajskou pobočkou Úřadu práce ve spojitosti s evidencí uchazečů o zaměstnání, využitím služeb agentur práce, inzerce, nabídek výdělečné činnosti prostřednictvím internetu a korespondence se zaměstnavateli. Takovou snahu žalobce podle spisového materiálu prokazatelně nevyvíjí. Naopak, za své účelové jednání je opakovaně vyřazován z evidence uchazečů o zaměstnání.

27. Námitky týkající se vydání potravin v nedostatečném množství a kvalitě soud hodnotil jako zcela bezpředmětné a nedotýkající se podstaty posuzované věci. Z tohoto důvodu také považoval za nadbytečné provádět dokazování výsledkem sociálních pracovníků označených žalobcem.
28. K námitce týkající se účelu převodu částky 15 000 Kč, soud zdůrazňuje, že zmínka o převodu částky 15 000 Kč na účet otce žalobce se objevuje pouze v prvostupňovém rozhodnutí, kde ji správní orgán použil zjevně jen jako podpůrný argument. Rozhodnutí obou správních orgánů je totiž primárně založeno na tom, že žalobce není osobou v hmotné nouzi, neboť prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním. Soud proto neprováděl dokazování čestnými prohlášeními, jimiž žalobce navrhoval prokázat účel zmiňované platby. Provedení těchto důkazů by navíc bránila i zásada koncentrace řízení (viz níže).
29. U poslední žalobní námitky, podle níž není možné zohledňovat při posouzení žalobcovy sociální situace skutečnost, že bydlí v domě svého otce, je třeba zdůraznit, že se jedná o nepochopení § 15 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Při hodnocení stavu hmotné nouze je zohledňováno, zda by nemohlo dojít k využívání majetku osob blízkých a tím předejít stavu hmotné nouze nebo jej překonat, či určit výši dávky s ohledem na využívání majetku osob blízkých (typicky nájem bytu sjednaný mezi rodiči a dětmi). I v případě mimořádné okamžité pomoci z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví jsou celkové sociální a majetkové poměry v kontextu § 15 odst. 1 zohledňovány. Správním orgánům proto nelze vyčítat, že přihlédly ke skutečnosti, že žalobce využívá bytovou jednotku v domě svého otce.
30. Závěrem považuje soud za nutné upozornit žalobce, že v řízeních vedených na žádost se má dokazování skutkového stavu soustředit do řízení před správním orgánem prvního stupně. Proto zákonodárce zakotvil v § 82 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, zásadu koncentrace řízení. To znamená, že v odvolání již není možno vznášet nové námitky a předkládat nové důkazy, pokud účastníkovi řízení nic nebránilo je uplatnit v řízení na prvním stupni. Odborná literatura ve vztahu k § 77 s. ř. s. dovozuje, že by bylo obcházením principu koncentrace správního řízení a také principu subsidiarity správního soudnictví, pokud by poté v žalobě mohl žalobce opět vznést jakékoliv námitky a nutit soud, aby od počátku prováděl v plném rozsahu zjišťování skutkového stavu (srov. Kühn, Z., Kocourek, T. a kol. Soudní řád správní. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, str. 637). Proto se koncentrace řízení v případě, že jde o správní řízení zahájené na žádost, a pouze v rozsahu zjišťování skutkového stavu „přenáší“ i do řízení o žalobě proti rozhodnutí před správními soudy a žalobce zde tudíž nemůže uplatňovat taková tvrzení a důkazy, která by nemohl úspěšně vznášet v odvolacím řízení, tedy takové, u nichž mu nic nebránilo je navrhnout již v řízení před správním orgánem prvního

stupně, avšak ke své škodě tak neučinil (srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021, č. j. 30 A 16/2020-86).

31. Z uvedených důvodů vyhodnotil soud žalobní námitky jako nedůvodné a žalobu zamítl podle § 78 odst. 7 s. ř. s.
32. Ve věci soud rozhodl, aniž nařídil ústní jednání, v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s., za výslovného souhlasu žalovaného a presumovaného souhlasu žalobce.
33. Podle § 60 odst. 1 věta první s. ř. s. má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Podle § 60 odst. 2 s. ř. s. ustanovení odst. 1 neplatí, mělo-li být právo na náhradu nákladů řízení přiznáno správnímu orgánu ve věcech důchodového pojištění, nemocenského pojištění, pomoci v hmotné nouzi a sociální péče.
34. V souzené věci byl úspěšný žalovaný správní orgán, protože se však jednalo o věc pomoci v hmotné nouzi, na náhradu nákladů řízení nemá právo. Soud proto vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu

a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Liberec 9. březen 2023

Mgr. Karolína Tylová, LL.M.
samosoudkyně